

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1907. Leto XXIV.

Obseg: Rihard Dolenc. — Ravnanje z letošnjim vinom pred zimo pa do spomladi. — Za zimske večere. — Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Rihard Dolenc,

bivši vodja kranjske kmetijske šole na Grmu.

Konec meseca oktobra t. l. je bilo zaključeno šolsko leto na kranjski kmetijski šoli na Grmu in se je obenem na tej šoli izvršila važna izprememba pri učnem osebju. Dosedanji vodja g. Rihard Dolenc je stopil po petintridesetletnem službovanju v pokoj in njegovo mesto je prevzel dosedanji pristav.

Z vstopom v pokoj gospod vodja gotovo ne preneha delati za blagor kmetijstva, ki se mu je posvetil iz resničnega poklica, vendar je vpokojenje moža, kakor je Dolenc, prilika, ki je v slovenskem strokovnem časopisju ni malenkostno prezreti, kajti Dolenc ima odločno velike zasluge za razvoj umnega kmetijstva ne le na Kranjskem, temveč v Slovencih sploh. To neovržno dejstvo v zvezi z dolžnostmi, ki jih ima uredništvo »Kmetovalca« do svojega najstarejšega sotrudnika in obenem do Dolenca kot enega najdelavnejših udov c. kr. kmetijske družbe, ktere ud je postal l. 1869., veli podpisancu, da postavi svojemu stanovskemu tovarišu zaslužen, četudi skromen spomenik v »Kmetovalcu«,

in to v času, ko prestopi iz dolgoletnega, ne baš prijetnega službovanja v zasebno življenje, ki naj mu bo srečnejše kakor dosedanje.

Spomenik bodi tu priobčena slika g. vodje Dolenca, njegov kratek življenjepis ter pravična ocena njegovih zaslug.

Rihard Dolenc se je rodil l. 1849. v gradu Rozenek v Vipavski dolini kot sin graščaka Bernarda Dolenca, ki je moral skrbeti za mnogobrojno obitelj le s sredstvi, ki jih je donašala kmetija, zato je bil Rihard Dolenc od mladih nog spojen s poklicom, ki si ga je izbral. Ljudsko šolo je obiskoval tri leta v Postojni in potem dve leti takratno trivialno šolo v Ljubljani. V Ljubljani je stanoval pri svojem stricu dr. Josipu Orlu, jako zaslužnem glavnem odborniku c. kr. kmetijske družbe kranjske, in ta ga je, spoznavši zanimanje svojega nečaka za kmetijstvo, jemal s saboj na družbena poskušališča na Poljanah in na Barju, kjer je mladi Dolenc dobil prve vtise o prizadevanju, kako je kmetu pomoči z umnim gospodarjenjem. V Gorici je potem Dolenc dovršil

takratno šestrazredno realčno šolo in tudi tamkaj je našel v monsignoru Pavletiču, ki je poučeval pripravnike o kmetijstvu, velezaslužnega moža, ki mu je bil

učitelj v kmetijstvu, zlasti v sadjarstvu ter čebelarstvu. Veselje do kmetijskega poklica je gnalo Dolenca do višje kmetijske naobrazbe, zato se je odločil iti na kmetijsko akademijo v Ogrskem Starem gradu, ki jo je l. 1869. s prav dobrim uspehom dovršil. Dasi so bile Dolencu takrat imenitne službe na ponudbo, ga je vendar nazaj v domovino vleklo prepričanje, da mu bo mogoče doma delovati na polju kmetijskega pouka. Leta 1869. je bil Dolenc od države poslan na kmetijsko šolo v Moravskem Šumbergu, da se uči umnega lanarstva po belgijskem načinu, ter je vrnivši se imel tozadevna poučna predavanja po Gorenjskem. Ravno v tem letu je ponudil blagi grof Lanthieri za 30 let brezplačno svojo graščino na Slapu v Vipavski dolini deželi za ustanovitev vinarske in sadjarske šole, kar je dalo poklicanem krogom povod, da so Dolenca pozvali, naj se pripravi za vodstvo te šole. Zaraditega je vstopil v višjo vinarsko in sadjarsko šolo v Klosterneburgu, da popolni svoje znanje v teh posebnih kmetijskih strokah. Zbog svojih študij je bil Dolenc takrat izborno nesposobljen, zato ni čuda, če ga je ravnatelj višje vinarske šole, slavni baron Babo, silil, naj sprejme službo vodje vinarske šole v Šmihelu na Tirolskem, kar je pa Dolenc kot vnet domorodec odklonil ter se je rajši vrnil v domovino, kjer je bil meseca aprila l. 1873. imenovan za vodjo prve kranjske kmetijske strokovne šole, in sicer vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi. V Klosterneburgu si je Dolenc izbral družico za življenje, ki jo je poročil meseca novembra 1873. Trinajst let je Dolenc vzorno vodil šolo na Slapu, ki se je l. 1886. opustila, ter se je preselil tega leta na Grm pri Novem mestu, kjer se je otvorila nova kranjska kmetijska šola pod njegovim vodstvom. Kot vodja obeh šol se je Dolenc neovržno izkazal izbornega teoretika in praktika; bil je varčen gospodar in smelo se sme trditi, da gospodarstvo nobene avstr. kmet. šole ni bilo nikjer v taki meri aktivno, kakor na šolah na Grmu in zlasti na Slapu. Naj se reče karkoli hoče, Dolenc je deželi na tisoče prihranil; res pa ni znal nerazsodno javnost slepiti z na vnanje lepimi napravami, zato so ga mnogokrat po krivičnem sodili. Kot učitelj je Dolenc izredno požrtvovalno ter marljivo deloval, bil je strog voditelj šole, zato je pa tudi na stotine njegovih učencev, ki so danes vzorni gospodarji ali pa so zmožni častno opravljati svoje službene dolžnosti.

Dolenčevo delovanje za napredek kmetijstva v Slovencih sega daleč nazaj; žal, da se je preveč pozabilo, sicer bi bilo marsikaj drugače. Že leta 1869. je Dolenc pričel priobčevati strokovne spise v Bleiweisovih „Novicah“ in kmalu potem tudi v Mariborskem „Slovenskem Gospodarju“. Nebrojno je število njegovih strokovnih spisov po raznih slovenskih listih in nekaj časa je kot vodja šole na Slapu izdajal v Gorici svoj poseben kmetijski list „Kmetovalec“, ki je bil izborno urejevan, ki se pa navzlic velikim gmotnim žrtvam od Dolenčeve strani in poleg velikih žrtev pri delu in času ni mogel vzdržati. — Preden je Dolenc nastopil službo vodje na Slapu, je imel na poziv c. kr. kmetijske družbe kranjske veliko predavanj o lanarstvu po Gorenjskem ter je o tem predmetu objavil daljši spis v družbenih naznanilih. Ogromno je bilo Dolenčevo delo pri snovanju in ob pričetku šole na Slapu; vse je bilo iznovega urediti. Ker ni bilo učnih knjig, je sam spisoval za učence učno tvarino iz vinarstva, kletarstva, sadjarstva, zeljenadarstva, svilarstva in čebelarstva, poleg tega je pa imel nedeljske tečaje za odrasle in v počitnicah kmetijske tečaje za ljudske učitelje. Delal je noč in dan v polnem pomenu besede in poleg tega je ob beraški plači

prenašal grenkobo svojega poklica, kajti takrat se je vsako drugačno kakor navajeno kmetovanje smatralo pri nas od strani večine kmetijskega prebivalstva za neumno ali celo nevarno početje, saj so na učence slapske šole pljuvali in zaradi oddušnikov v šolski vinski kleti, ki so bili speljani nalik dimnikom, so raztrosili vest, da je v šoli na Slapu tvornica za vino. V teku 13 let je Dolenc ustvaril na Slapu krasne vinograde, ki so donašali velike dohodke, in je dal povod modernemu vinstvu po vsej Vipavski dolini in tja v Primorsko deželo. Njegovi učenci so pa prenesli njegove nauke na Dolenjsko in drugam po slovenskih pokrajinah.

Kot vodja vinarske in sadjarske šole je vodil Dolenc podružnico c. kr. kmetijske družbe za Vipavsko dolino kot načelnik nad desetletje, in lahko se trdi, da je bila ta podružnica takrat med vsemi na Kranjskem najmarljivejša in najdelavnejša. Prirejal je vinske razstave, je predaval, skrbel za dobavo dobrih kmetijskih strojev in orodja, zlasti za vinogradništvo in kletarstvo, in vsakoletni kmetijski shodi na praznik Malega Šmarna, ki so bili spojeni z javno tombolo na korist podružnici, so privabili v Vipavo na tisoče kmetijskega ljudstva iz domačih vasi kakor tudi iz sosedne Primorske. Končni uspeh ni izostal; Dolenčevo delovanje je premagalo predsodke proti naprednemu gospodarjenju, nauki slapske šole so se zmagonosno širili in zaslugi današnjemu naprednemu kmetijskemu gospodarjenju v Vipavski dolini je največ staviti na rovaš Dolenčevega neumornega delovanja.

S preselitvijo šole na Grm na Dolenjskem je Dolenc prevzel novo velikansko organizatorično delo in se je pri danih razmerah tudi na tem mestu skazal veščaka v praksi in teoriji. Iz velike zapuščene kmetije je naredil vzorno pospodarstvo, vodil je obširna prezidavanja in ustvaril je krasne vinograde, zato pa danes šolsko gospodarstvo na Grmu daje dohodke, ki krijejo obresti vložene glavnice. Kdor ve, kaj danes to v kmetijstvu pomeni, ta mora dati Dolencu vso čast, in kdor je pravičen, mu ne sme odrekati priznanja, ki ga v tem oziru prav pošteno zasluži.

Dolenc je temperamenten mož, diplomatskega talenta pa nima; zato ni zakrival nepravilnosti, ki se so mu dogajale v kmetijstvu, kakor vsakemu drugemu, lepim uspehov v šoli in v gmotnem oziru pri šolskem gospodarstvu pa ni znal v javnost spraviti; zato je bila javna kritika njegovega delovanja največkrat silno krivična, zlasti ker se ni čakalo na končni uspeh, ki je sedaj viden in bo vedno bolj očitno, in to vse skupaj je nepotrebno škodovalo ugledu šole in grenilo Dolencu službovanje, da si je slednjič sam želel upokojenja.

Čas zaceli marsiktero rano, zato podpisani tovariši iskreno želi vodji Dolencu, da bi užival v krogu svoje obitelji dolg in slajši pokoj kakor je bilo njegovo službovanje, in zlasti mu želi, da bi dočakal zadoščenja za vse, kar mu je bilo krivično očitnega.

Eno zavest naj pa ima vodja Dolenc in z njim vsi mi stanovski tovariši, da so nam za naše delo hvaležni vsi zavedni kmetovalci, in ta zavest naj nas kvišku drži v službi in v pokoju. Gustav Pirč.

Ravnanje z letošnjim vinom pred zimo pa do pomladi.

Letošnje vino se odlikuje ne samo po okusu, do broti, marveč tudi po moči, vsled česar se mora odslej pravilno z njim ravnati, da ostane ta letnik vsem v trajnem spominu. Že na podlagi v moštu merjenega

sladkorja smo ob trgatvi dokazali, da bodo imela letošnja vina povprečno 11 do 12 % alkohola, vino iz finejših in izbranih vrst seveda še več. Celó vina iz navadnega grozdja ne bodo imela manj kakor 10 % alkohola.

Z ozirom na jakost vina in ker je bilo grozdje večinoma v lepem vremenu spravljeno, ker torej ni prišlo nič gnilega vmes, se bo vino naglo in lepo čistilo ter se ni bati tudi poleti nikakih presenečenj, če se bo z vinom do pomladi pravilno postopalo.

Čeprav ni prišlo morebiti prav nič gnilega grozdja v kadi, se vendar sedaj, ko je mošt že pokipel, sesedejo razne kalnost povzročujoče snovi (beljakovine, drože, galica, apno, žveplo, prah itd.) kot gošča na dno, ki se prične sčasoma razkrajati ter izločati razne neprijetne duhove, ki pridejo potem v vino in ga lahko popolnoma pokvarijo.

Kdor torej svojega vina še ni prodal, odnosno če ga ne bo točil pred pomladjo, stori jako umestno delo, če vse vino, ki ga misli čez zimo v svoji kleti obdržati, že sedaj ali pa vsaj pred Božičem pretoči. To sedanje pretakanje nima samo tega namena, da se odstrani gošča, marveč tudi, da pride vino z zrakom v dotiko, kar znatno pospešuje popolno čiščenje, spopolnjenje barve in popolno pokipenje še ostalega sladkorja.

Sedaj pretočeno vino bo spomladi istotako rezko, kakor nepretočeno, a zraven tega pa lepše barve, finejšega in zdravega okusa, popolnoma čisto ter se nič ne izpremeni, naj ga kdo postavi, kamor hoče. Vse nasprotno pa se utegne dogoditi pri nepretočenih vinih, zlasti če nastopijo naglo gorki pomladni dnevi. Posebno nevarno je pa za nepretočena vina suho in vroče poletje in če se vino hrani v slabih kletih. Srečnega se mora šteti, komur se v takih razmerah vino ne pokvari. Zavrelka in skisanje postane v tem slučaju neizogibna prikazen.

Kdor sedaj ali pred Božičem svoja vina pretoči, se mu ni bati posebne izpremembe spomladi, četudi jih spomladi marca ali aprila ne pretoči drugič, kajti kar se še do pomladi po prvem pretakanju sesede, tvori zdravo goščo, ki, čeprav spomladi vzkipi, vinu ne dá slabega okusa.

Glede pravilnega sedanjega pretakanja in oskrbovanja vina do pomladi se je takole ravnati.

Predvsem mora biti posoda, kamor in s katero se pretaka, zdrava, brez duha in dobro oprana. Klet mora biti prezračena, osnažena tudi po stropu, da ne visi od vseh strani pajčevina; posebno dobro je, če se zvečer pred pretakanjem zažge v kleti nekaj žvepla ter klet zapre, da ostane dim čez noč notri. Ta dim, t. j. žveplena sokislina, pomori vse škodljivce, ki pri pretakanju lahko pridejo v vino. Zlasti v zatohlih kletih je to opravilo neobhodno potrebno. Pretaka naj se, če le mogoče, pri lepem, ne deževnem vremenu in pri odprtih oknih in vratih in dalje s škafi, da pride vino kolikor mogoče z zrakom v dotiko.

Če se kdo za pretakanje poslužuje pumpe, naj ne pumpa naravnost iz soda v sod, marveč naj pusti, da vino najprej teče v poseben podstavek, in šele iz tega naj pumpa v drug sod. Žveplanje sodov, kamor se vino pretaka, se letos lahko opusti.

Po zvršenem pretakanju vino pač nekoliko opeša, a se v dveh do treh tednih zopet popravi ter zopet dobi prvotno rezkost. Fr. Gombač.

Za zimske večere.

Tudi pri nas dobiva mnenje vedno več tal, da le umno gospodarstvo more dvigniti žalostni položaj našega kmeta.

Kaj pa je umno gospodarstvo? Tisto, ki je tako urejeno, da dohodki krijejo vse stroške in da ostaja še preostanek, ki se ali prihrani ali porabi za stroške izven kmetijskega gospodarstva, ki so pa potrebni.

Če naj kmet umno gospodari, mora veliko znati, se mora veliko učiti. Kmetijstvo samonasebi ni vednost, temveč znanost, ki sloni na pravi porabi raznih naravnoslovnih ved. Praktično te vede pravilno v kmetijstvu porabiti, je umetnost, zato moramo reči, da je umno kmetijstvo umetnost in le tisti more postati kmetijski umetnik, ki na podlagi obširnih izkušenj ve v svoj prid razne vede na pravi način in v pravem času porabiti.

Umno kmetijstvo je najtežja obrt na svetu, in kdor hoče postati umen gospodar, se mora predvsem veliko učiti. Zopet in zopet ponavljamo klic: Učite se kmetje svoje stroke, če hočete uspevati!

Naša dežela je v kmetijstvu razmeroma toliko napredovala, kakor maloktera, in na tem ima vse zasluge c. kr. kmetijska družba kranjska, in za to se je največ zahvaliti vsestranskemu kmetijskemu pouku. Na tisoče je že bilo poučnih predavanj, naš list je kar naprej budril naše kmetsko ljudstvo in naša družba je založila lepo število kmetijskih poučnih knjig, ki so raznašale kmetijsko znanost po kmetskih hišah, ter se je tako zasnovalo napredno gospodarjenje in kmetovanje.

Zima je tukaj, kmet si odpočije od naporenega dela in ob nedeljah pa tudi v zimskih večerih ima sedaj čas prebirati kmetijske poučne knjige. Kdor hoče napredovati, se mora učiti, zato sedaj, ob pričetku zime, opozarjamo kmetovalce na razne knjige in spise, ki jih je v korist kmetom naša družba izdala, oziroma založila. Priskrbite si torej za zimo poučnega beriva, učite se in pripravljajte se za novo, boljše delovanje!

Družba predvsem izdaja „Kmetijsko knjižnico“. Doslej je izšlo 8 zvezkov, in sicer naslednji, ki se dobivajo po zraven pristavljeni ceni:

1. zvezek: Dr. E. Hotter: Gnoj in gnojenje . . . K —40
2. „ Fr. Štupar: Apno v kmetijstvu . . . „ —30
3. „ Fr. Štupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini . . . „ —20
4. „ Dr. Steuert-Pirc: Soseđa Razumnika prasičja reja . . . „ 1—
- (Ta zvezek je pošel in se ravno sedaj pripravlja druga izdaja.)
5. „ M. Kostanjevec: O užitnini od vina in mesa . . . „ 1:50
6. „ V. Rohrman: Poučno potovanje v Švico . . . „ 1—
7. „ Dr. Steuert-Pirc: Soseđa Razumnika govedoreja . . . „ 1—
8. „ Bohuslav Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev . . . „ —30

Poleg „Kmetijske knjižnice“ izdaja družba „Gospodarska navodila“, t. j. kratke spise, ki se bavijo z učno kmetijsko stvarino, ki glede nje družbi dohaja največ vprašanj. Doslej je izšlo 11 „Navodil“, in sicer:

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Zakaj vino rjavi in kako se odpomore.
3. Zakaj vino diši po žveplu in kako se ta duh iz vina odpravi.
4. Pravilna poraba umetnih gnojil v vinogradu.

5. Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi.
6. Rak na sadnem drevju.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
9. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
10. Izbira ameriških trtnih podlog.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.

Ta „Navodila“ stanejo po 10 h eno.

Pri družbi se tudi dobiva knjiga „O prvinah in spojinah“, ki vsebuje osnovne nauke iz kemije, ki so vsakemu kmetovalcu neobhodno potrebni. Knjigo je spisal družbeni tajniški pristav F. Štupar. Kmetijstvo največ sloni na praktični porabi kemijske vede, brez ktere noben človek ne more postati umen gospodar. Ta knjiga stane v pisarni kupljena 1 K 50 h, po pošti 1 K 66 h.

Kdor naroči katero omenjenih knjig ali „Navodil“ naj pošlje, če osebno ne pride kupit v družbeno pisarno, potrebni denar po poštni nakaznici ali v pismu, ki mu je pridejati zaznamovano vsoto bodisi v gotovini ali v pisemskih znamkah.

Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija.

Piše D. Gustinčič, asistent c. kr. agr. komisije v Ljubljani.

(Dalje.)

Pravilno stavljeni predlog pride pred deželno komisijo, ki natanko presodi, ali bi bila zložba res koristna ali ne, pri čemer se posluži mnenja izvedencev, in če jo dež. komisija spozna za koristno, tedaj ga odobri in takoj postavi krajnega komisarja, odnosno mu naloži, da takoj ukrene vse potrebno za pravno postopanje.

Naravno je, da ne bodo v nobeni občini vsi posestniki takoj zadovoljni z izvršitvijo zložbe, zakaj nikjer ne uvidijo vsi istočasno njenega pravega pomena in velike koristi, in prva naloga krajnega komisarja je, da skuša pridobiti odporne zanjo. Izkušnje uče, da se popolno soglasje sploh nikjer in nikoli ne doseže — vsaj do sedaj se ni doseglo še pri nobeni komasaciji — toda popolnega soglasja tudi treba ni. Državni zakon z dne 7. rožnika l. 1883. določa, da zadostuje za izvršitev zložbe, če se zanjo izreče toliko neposrednih udeležencev, da posedujejo skupaj polovico zložbenega ozemlja; ostala polovica se mora potem brezpogojno udati.

Krajni ali lokalni komisar je nadalje prva instanca ali pravna stopnja za udeležence. Njemu izražajo ustno ali pisмено svoje želje in pritožbe, ki jih mora komisar protokolariti in uvaževati, odnosno jih na pristojnem mestu zastopati.

Če nastaneta med udeleženci dve stranki: stranka „za“ in stranka „proti“, dobita od države vsaka enega strokovnjaka, ki zastopata njih interese in koristi.

Tehniška dela vodi posebna komisija, t. j. pri nas deželna agrarna komisija. Vršijo jih zemljemerski uradniki ali civilni zemljemerci pod strogim nadzorstvom zemljemerca - strokovnjaka. Deželni zakon (§ 71. odst. 3.) terja, da se izročijo komasacijska dela, zlasti naprava razdelnega načrta, samo takim zemljemercem, ki lahko dokažejo posebne zmožnosti za taka dela.

Kolike važnosti je to, da vršijo taka dela res geometri-strokovnjaki, sledi že iz tega, da so male turinške državnice na Nemškem: Saško-Majniška, Švarcberg, Anhalt in Šaumburg, sklenile s Prusko posebno pogodbo, da so dobile od pruske generalne komisije za agrarska dela praktične in izvežbane zemljemerce*). Istotako naglašata tudi že prej citirani geometer Friebe v svojem delu „Das techn. Verfahren etc.“ (str. 3.) važnost in potrebo izurjenih zemljemercev za taka dela. Pri komasiranju Ober-Siebenbrunn in Raasdorfa je bilo treba zemljemerce opetovano menjati, in končno je dovršil in popravil ondotne načrte geometer Engel, sedanji nadzornik v kalkulnem biroju na Dunaju in privatni docent za viš. geodezijo na dunajski visoki zemljedelski šoli.

Novo oddeljeni kos posameznika ali „oddelilo“ ni vobče tako veliko kakor vsi prejšnji kosi skupaj. Letó je lahko večje ali pa tudi manjše, a vedno ima isto vrednost. Ravna se po vrednosti in dobroti zemlje, včasih pa tudi po krajevni legi. To je čisto naravno, odgovarja pravnemu čustvu in zdravemu človeškemu razumu. Če dobi kdo slabšo, manj rodovitno zemljo, je potrebuje več za isti pridelek, obratno pa doseže na manjšem kosu rodovitnejše zemlje iste gospodarske uspehe. Ravno tako so prisojni deli zložbišča vobče več vredni kakor pa osojni. Vrednost pada tudi onih delov, ki so izpostavljeni elementarnim poškodovanjem, kakor n. pr. toči in povodnjim itd.

Pri napravljanju novega načrta se najprej projektirajo nove poti, vodniki in razne vodne naprave, kakor n. pr. popravljene struge potokov in rek, in sicer se mora izvršiti to na mestu. Njihova površina se preračuni in odbije od površine vsega teritorija, ki je namenjen komasovanju. Površino, ki jo dobimo po odbitku teh naprav, imenujemo „čisto imenje“, in to se razdeli med udeležence. Površino vsega teritorja ali ozemlja (s poti, vodami in dr.) pa nazivljemo „robato imenje“.

Nato se projektujejo oddelila posameznikov na skupni naris in se zataknejo v naravi. Načrt se potem rastavi. Udeleženci si ga ogledajo in lahko zahtevajo od lokalnega komisarja ali geometra, ki jim morata biti gotove dni na razpolago, vsa potrebna pojasnila. Če se komu zgodi krivica, se lahko vzkliče pri lokalnem komisarju ali pri deželni komisiji za agrarske operacije. Čas za priziv je odmerjen na 30 dni od dne razstave oddelilnega načrta. Če ta priziv ne ustreže njegovim željam, mu je odprta pot še do ministrske komisije na Dunaju, ki končno brezuvetno razsodi, ali je bil priziv upravičen ali ne.

Ni treba še posebej pripomniti, da se ravna pri projektovanju načrta kolikor največ mogoče po željah udeležencev, saj nosi komasacija kot prvo točko v svojem programu zahtevo, da ima vsak posameznik čim največjo korist od nje. Zato se tudi sestavi za čas komasovanja poseben odbor udeležencev (polovico si ga volijo udeleženci sami, polovico ga pa imenuje krajni komisar, in sicer tako, da so zastopani v njem mali, srednji in veliki posestniki), s katerim se morata posvetovati krajni komisar in izvršujoči zemljemerec v vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo zložbe. Še posebno pa se mora ozirati na želje kmetovalcev v naslednjih slučajih:

1. če se z oddelilom lahko zaokroži (aronduje) vrt pri hiši ali kak drug večji kos;
2. če hiša nima vrta in ga z oddelilom lahko dobi;

*) Glej: Otto Lueger, Lexikon d. Gesamttechnik, pod besedo: Feldbereinigung. IV. zv.

3. da se dajo onemu zopet stari, prejšnji kosi, za čigar obrt so zbog svoje narave (fosilij in rudnin) posebne važnosti, da se z njih odvzetjem neopravičeno ne oškoduje, in

4. če je dvor (gospodarsko poslopje) osamljen, tedaj se mora odkazati oddelilo posestniku tako, da je dvor na njem ali vsaj zelo blizu njega.

Po preteku za razstavo načrta odmerjene dobe, da krajni komisar načrt na glasovanje. Načrt je sprejet, če je glasovala zanj navadna večina, če ne, propade in se ne more izvesti. Če je bil načrt v tem končnem glasovanju sprejet, potem pride v potrjenje deželni komisiji, in če ga je ta potrdila, stopi v pravno veljavo, nakar se lahko takoj premeni posestno stanje.

Z ozirom na menjavo posestnega stanja je priporočljivo, v takem času, ko je najmanj sadežev na polju, t. j. v pozni jeseni ali zgodnji pomladi, in kolikor mogoče hitro. Sodelujoča oblastva naj upoštevajo v tem slučaju predvsem gospodarske koristi in potem šele svoje suhe paragrafe. Pripomniti moram, da se je posestno stanje v Raasdorfu menjalo ravno 1 leto prej, kakor bi se bilo moglo, če bi se bili funkcionarji strogo držali obstoječih predpisov in zakonov, kar je bilo stvari gotovo v veliko korist. Komasacija je vobče agrarska operacija, ki zahteva dosti spretnosti od udeleženih uradnikov, kjer najlaže dokažejo svoje zmožnosti.

4. Stroški in uspehi zložbe.

Najbolj pereče vprašanje za našega kmetovalca je pač vprašanje o stroških zložbe. Leti so v sorazmerju z velikostjo komasovanega ozemlja in z uspehi komasacije navadno tako majhni, da komaj hodijo v poštev, zakaj stroški so samo enkratni, a uspehi ostanejo trajni. Poleg tega pa tudi ne padejo samo na udeležence, ampak trpita jih tudi dežela in država. § 74. našega dež. kom. zakona določuje, da mora postaviti za zemljemerska dela potrebno tehniško osebje deželni odbor sam, in sicer na deželne stroške, in ga prideliti krajnemu komisarju. Deželni odbor si sicer za vsak slučaj pridrži pravico, da sme te stroške od udeležencev zopet terjati, ali do tega ne bo prišlo nikoli, dokler bodo deželne finance v količkaj povoljnem stanju. Stroški za krajnega komisarja, za ude in svetovalce komisije in ravno tako za voditelje tehničnih pisaren, pa se plačajo iz državnega fonda. Vsi drugi stroški, kakor n. pr. za pisarno krajnega komisarja in tehničnega oddelka, dalje priročnike (figurante), količe, znamenja, mejnike (iz sekanega kamena) itd., potem vsote za poravnave med posamezniki padejo na neposredne udeležence. Za te stroške dovoli in dá navadno deželni odbor predujeme. (Dalje prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 342. Ali je za kisle travnike boljši mešan hlevski gnoj (obstoječ iz govejega, konjskega in prasičjega gnoja) ali umetni gnoj? (S. S. v K.)

Odgovor: Učinek gnojenja vobče je na kisljih travnikih enak gnojenju na travnikih s sladkim senom. Kislo travo dela vlaga in jo nobeno gnojenje ne izpremeni v sladko, dokler se travnik ne osuši. Z mešanim hlevskim gnojem boste na vsakem travniku vsekako dosegli prav dober učinek, vendar je tako gnojenje enostransko, ker v našem gnoju nedostaja potrebnih rudninskih redilnih snovi, in zlasti kislja trava, če so bila tla tudi gnojena s hlevskim gnojem, ne daje krme, ki bi živini vsestransko zadostovala. Če gnojite kisel travnik z umetnimi gnojili (n. pr. s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo), bo tako gnojenje tudi imelo dober uč-

nek, a bo tudi enostransko, ker z umetnimi gnojili bo dobilo seno v se potrebne rudninske snovi, a travnik lahko s časom opeša, ker ne dobi istomerno potrebnega dušika. Naš pouk slove: Gnojite travnik vsekako z umetnimi gnojili, a gnojite ga tudi z dušikom v obliki hlevskega gnoja ali še bolje v obliki gnojnice, kajti hlevski gnoj se da bolj umno in z večjim dobičkom tamkaj porabiti, kjer se pokoplje.

Vprašanje 343. Imam kravo, ki jo prav rado napenja, če se pase po zelenem, zato vprašam, ktera pomoč je potrebna v prvi sili pri napenjanju govedi? (S. S. v K.)

Odgovor: Če Vašo kravo rado napenja, menda posebno spomladi in sedaj jeseni, je važneje napenjanje sploh preprečiti kakor ga zdraviti. Zato ni take krave v mrzlih jutrih prezgodaj na pašnik spuščati, in sicer ne lačne, ker lačna goved na paši hlastno žre mrzlo, rosnato ali celo od slane napadeno travo, oziroma deteljo, ki pod takimi pogoji napenjanje povzroča. Krava naj torej zjutraj dobi že doma nekaj suhe krme in naj ne gre na pašnik, dokler je mraz ali dokler je trava rosna. Ktera je prva pomoč pri napetem govedu, je popisano v spisu „Napenjanje govedi,“ ki smo ga že večkrat v „Kmetovalcu“ objavili in zadnjič v 17 števil. lanskega leta.

Vprašanje 344. Pri nas se vsako leto velike množine žitnih, zlasti pa ovsenih plev takorekoč proč vržejo, kvečjemu se porabijo za polnjenje blazin ali za steljo, ker imajo kmetje ovsene za nevarno krmilo in navajajo slučaje, da so pleve zamašile želodec, zlasti devetogub, in da je marsiktero govedo zaradi tega poginilo ali se je pa moralo v sili zaklati. Jaz imam letos veliko ovsenih plev, zato sem jih dal prešetati ter sem namočene pokladal pomešane z drugo krmo kravam volom in konjem. Vsa živina je to krmo silno rada uživala in krave so hotele hlapcem kar škaf iz rok iztrgati. Ker me ljudje svarijo pred pokladanjem ovsenih plev, zato vprašam, če so res škodljive in ali imajo kaj redilne vrednosti? (P. D. v P.)

Odgovor: Žitne pleve imajo zelo isto redilno vrednost kakor slama; je pa resnično, da njih nepravilno pokladanje more postati živalim nevarno, a zato jih iz gospodarskega stališča ni zavreči in jih je škoda rabiti samo za gnoj ali za steljo. Pšenične in ržene pleve so manj nevarne, nevarnejše so ovsene in ječmenove pleve. Pokladanje suhih ovsenih plev more povzročiti lahko vnetje požiralnika in pri govedih se suhe pleve naberejo v devetogubniku in v črevesnih gubah v cele klopčiče, ki povzročijo nevarno zaprtje, ki se lahko s smrtjo konča. Konjem bi pokladanje ovsenih plev ne priporočali, dočim jih moremo s pridom pokladati govedih in presičem, a le tedaj, če jih dobro prerešemo ter jih z vročo vodo poparimo ali zmočene prepustimo, da se sameodsebe segrejejo v kaki posodi, pomešane z drugimi krmili, pod primernim pritiskom. Vsled takega ravnanja se pleve popolnoma zmeščajo in zmeščane niso več nevarne govedih. Seveda je previdno postopati ter je le del rezanice nadomestiti s plevami. Pogojno torej moremo tudi priporočati pokladanje ovsenih plev, saj je z gospodarskega stališča škodljivo take pleve ne porabiti za krmo.

Vprašanje 345. Zakaj naši prasiči ne marajo za lanene tropine, ki smo jih od vas dobili, dočim so jih pred leti zelo radi jedli? Tropine so bile takrat bolj mastne. (J. S. v M.)

Odgovor: Lanene tropine, ki jih naša družba več let oddaja, so vedno enake, in če jih letos Vaši prasiči ne marajo, ne vemo za to čudno trditev drugega vzroka, kakor da letošnji prasiči še niso vajeni na to krmilo; ko se ga pa privadijo, ga bodo radi uživali. Pri tej priliki pa vnovič zatrjujemo, da na maščobo v oljnih tropinah ni pokladati važnosti, ker velika redilnost oljnih tropin ne obstoji v maščobi, temveč v množini beljakovin. Čim bolj so oljne tropine suhe, tem več odstotkov beljakovin imajo v sebi. Maščoba,

v tem slučaju olje, je pač redilna snov, a glede na svoj učinek v prebavilih se ne sme primerjati z beljakovinami, in jo druga krmila, ki se poleg oljnih tropin pokladajo, pri umnem krmiljenju nadomeste. Čim manj imajo te tropine maščobe v sebi, tem manjša je nevarnost, da se pokvarijo, in ni kmalu tako škodljivega, kakor pokvarjene oljne tropine, kjer se je pričelo ostalo olje razkrajati. Morda imate oljne tropine slabo hranjene in so že morda deloma pokvarjene ter jih zato prasiči ne marajo. Če Vaše oljne tropine nimajo primerno čiste vonjave, potem so pokvarjene in proč z njim, ker so potem zelo škodljiva kрма.

Vprašanje 346. Kako se pospeši kisanje grozdnih tropin in vinske gošče, ki je ostala od prvega pretakanja. Ali je bolje tropine takoj z vodo zaliti, ali pa jih pustiti, da se segrejejo in skisajo ter se šele potem z vodo zalijejo? (I. K. v D.)

Odgovor: Kolikor moremo iz Vašega vprašanja posneti, se Vam gre za izdelovanje jesiha. Jesih je zmes jesihowe kisline z vodo. Jesihova kislina nastane vsled razkrajanja alkohola in ta vsled kipenja iz sladkorja. Iz tega sledi, da mora sladkor najprej pokipeti, t. j. se mora izpremeniti v alkohol. Zaraditega moramo skrbeti, da tropine najprej pokipe in istotako vinska gošča. Kako to dosežemo, je pač vseeno, vendar bo praktično najbolj kazalo tropine za izdelovanje jesiha takoj z vodo zaliti ter primešati ostanke od pretakanja. To zmes je potem hraniti v dovolj gorki shrambi, ker gorkota pospešuje kipenje in tudi razkrajanje alkohola v jesihowo kislino. K zmesi mora imeti zrak prost dohod, ker se drugače ne tvori jesihowa kislina. Kolikor močnejša je kaka tekočina, t. j. kolikor več alkohola ima v sebi, tem počasneje se vrši kisanje, in ravno zaraditega priporočamo takoj priliti vode, da je zmes manj močna in se zato hitreje dela jesiha.

Vprašanje 347. Letos mi je precejšnje število prasičev poginilo za boleznijo, ki jo pri nas imenujemo rdečo bolezen. Ko je bolezen v svinjaku prenehala, sem dokupil hrvaške prasiče, ki so mi pa tudi kmalu zboleli in za njimi še ostali domači. Bolni prasiči postanejo silno tožljivi, nečejo nič jesti, večinoma spe ter dobe plavkaste lise. Kakšna bolezen je to pravzaprav in kako jo je zdraviti? (I. M. v P.)

Odgovor: Vaši prasiči so bržkone bolni za rdečico, ki je kužna bolezen. Vaš svinjak je sedaj okužen, in dokler ga skrbno ne razkužite, boste imeli vedno nesrečo s prasiči. Na rdečico oboleli prasiči se dajo precej zanesljivo zdraviti s posebnim cepivom, ki se vbrizga s cepilno iglo v ohlapno kožo pod ušesom. Obolelim prasičem se vbrizga precejšnja množina cepiva kot zdravilo, dočim se še zdravim prasičem vbrizga manjša množina, da se bolezen prepreči. Vse to je pa delo večšega živinozdravnika in je vsako popisovanje zdravljenja nepotrebno, kajti, če imate kužno rdečico v hlevu, Vam ne preostaja drugega, kakor da pokličete živinozdravnika. Ravnajte se po našem nasvetu, ker tu pač velja prislovica: „Kdor ne uboga, ga tepe nadloga!“

Vprašanje 348. Pri meni in tudi pri drugih posestnikih v naši vasi ne ostane od pomladi sem skoraj nobena krava breja. Krave vodimo k družbenomu biku v sosedno vas, čigar oskrbnik zatrjuje, da mu ne poklada nič soli. Poskusili smo tudi s slabejšim bikom, ki je v domači vasi, pa je prav isto; krave se prepojajo na deset dni, nektare tudi celo na 11 tednov. Kaj utegne biti temu vzrok? Ljudje pravijo, da je včasih tako leto, da krave sploh breje ne ostanejo. (L. V. v G.)

Odgovor: Tako splošno prepojevajne krav se večkrat in v mnogih krajih dogaja ter ima svoj vzrok v kužnem obolenju spolovil. To obolenje ali sploh prepreči brejost, če se pa krava vendar ubreji, kmalu izvrže. Od krave se

okuži tudi bik in potem prenaša to bolezen na druge krave, ki se mu pripeljejo. V takem slučaju je edino pravo poklicati večšega živinozdravnika, ki bolezen strokovno zasleduje ter potem da navodilo, kako jo je zdraviti, oziroma razkuževati okužena spolovila pri kravah in kako je skrbeti, da bik ne prenaša bolezni. Trditev, da je kako leto vsled izrednih vremenskih prikazni vzrok takega splošnjega prepojevanja, ni utemeljena in izvira iz tega, ker kmet išče vzroka takim neprilikam in ker ga ne najde, pa izreče potem kako tako neosnovano sodbo.

Vprašanje 349. Posel, ki je bil za vse leto v službo sprejet, je bil nekaj dni bolan ter je bil za časa bolezni pri svojih starših, in sedaj terja plačilo za čas svoje bolezni dasi nima zdravniškega spričevala. Ali ima posel pravico do plačila med boleznijo? (I. K. v Z.)

Odgovor: Po poselskem redu je gospodar zavezan skrbeti 4 tedne za obolelega posla, priskrbeti mu mora med tem časom potrebno oskrbo in mu dajati plačo. Iz tega sledi, da ste zavezani plačati svojemu obolelemu poslu zaslužek za največ 4 tedne, izvzemši, če morete dokazati, da posel ni bil resnično bolan, temveč se je le bolnega delal.

Vprašanje 350. Zakaj je letos fižol veliko cenejši kakor lani in prejšnja leta, in to vkljub temu, da je žito letos veliko dražje? Ali je upati, da se fižol drugo leto podraži? (J. P. v D.)

Odgovor: Cena vsakega blaga se ravna po množini, ki je na prodaj, in po množini potrebe od strani uživalcev. Ker je letos fižola več na razpolaganje kakor se ga potrebuje, je potem naravna posledica, da pridelovalci fižola z blagom tišče na trg in kupci zaradi mnogih ponudeb pritiskajo na ceno. Kako bo s ceno fižola drugo leto, ni pač nikomur mogoče vedeti. Naš kranjski fižol je imel v trgovini zelo dober glas, in zato smo ga poprej veliko bolje prodajali, dočim sedaj tekmuje tudi fižol iz drugih dežel, zlasti iz Galicije in Rusije, in to je poleg drugega tudi vzrok, da cena našemu fižolu pada. Fižola največ porabijo na Laškem, Francoskem in Španskem, kjer ga ne pridelujejo dovolj doma in ga morajo uvažati. Fižol je za nižje sloje teh dežel precej drag živež, ki ga kupujejo le tedaj, če so v to bolj ali manj prisiljeni. Kadar sta v imenovanih deželah jesen in zima gorki, dobijo ljudje drugih, cenejših živil, in takrat vselej pade izvoz fižola iz naše države.

Vprašanje 351. Jeli fižol pripravna klaja za goved, in sicer tudi za molzne krave ter za prasiče? Kako vpliva fižol na množino in kakovost mleka? Bi li ne kazalo fižol, ki je danes po 18 do 19 K 100 kg, rajši pokrmiti in ali je 100 kg fižola kot krmilo več vredno kakor 100 kg turščice? (J. P. v D.)

Odgovor: Fižol je izvrstno močno krmilo, ker ima dvainpolkrat več beljakovin v sebi kakor turščica, živali hitro debeli, dela pri prasičih trd špeh in ne vpliva neugodno na mlečnost pri kravah. Ker ima fižol v sebi izredno veliko fosforove kisline in apna, zato je tudi dobro krmilo za mlado živino, ki po njem dobro in hitro razvija okostje. Fižol tudi poživlja polski čut. Na drugi strani pa ima fižol kot krmilo svoje precejšnje slabe strani, prebavilni soki v želodcu in črevih ga kaj težko zmagujejo, zato fižol rad napenja in povzroča zaprtje. Navzlic temu je fižol prav dobro krmilo za goved in za prasiče, če se pri pokladanju pravilno ravna. Vsekako je fižol pokladati govedu vsaj zdrobljenega, še bolje pa kuhanega in zmečkanega, pomešanega med drugo krmo. Prasičem je na vsak način pokladati samo kuhan in zmečkan fižol. Mlada goved sme dobiti na dan $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg fižola, dočim ga krave preneso tudi 2 kg in delavni voli in taki, ki se pítajo, po 3 kg. Pri današnji draginji žita in nizki ceni fižola moremo pokladanje zadnjega kot močno krmilo le priporočati, seveda ob previdnem ravnanju.

Vprašanje 352. Naša vas ima skupen, nerazdeljen gozd, zato vprašam, **če more eden od sosesetnikov prodati 10 oralov od tega gozda** posestniku, ki nima v tem gozdu užitnih pravic, in sicer tako, da kupec izbere del gozda, kjer hoče. Ali se drugi sosesetniki gozda moremo upreti taki odprodaji gozda, in kako nam je postopati? (S. U. v Š.)

Odgovor: Vaš gozd je skupna lastnina in nihče izmed solastnikov ne more sam na svojo roko od tega gozda kaj odprodati. Vsi skupaj soglasno pa seveda smete od gozda kaj prodati ter je skupiček med upravičence razdeliti po razmerju užitnih pravic. Vsakdo izmed Vas pa tudi sme svoje gozdne pravice komur koli prodati, a kupec stopi le glede pravic na njegovo mesto, in če se gozd razdeli, more potem zahtevati le tisti delež, ki mu pripada, ne pa tisti, ki bi ga rad izbral. Ker nihče izmed Vas samostojno ne more odprodati gozda, zato do kaj takega sploh ne pride in Vam ni treba ničesar ukreniti. Sodišče bo takó že samó zemljeknjišni prepis take odprodaje zavrnilo in tako onemogočilo neveljavno odprodajo.

Vprašanje 353. Odkod prihaja, da letos s sadnega drevja ne odpada listje navzlic hudi slani, izvzemši na bolj starem hruševem drevju? Je li res na tukajšnji trditvi kaj resnice, **da sadno drevje prihodnje leto tem bolje rodi, čim prej jeseni listje odpade?** (A. G. v M.)

Odgovor: Listje od sadnega drevja odpade, ko je zvršilo svojo naravno dolžnost in je dozorelo, to je takrat, ko jeseni preneha življenje v drevesu. Drevo pa jeseni tem dlje kaže življenje, čim ugodnejše so tozadevne razmere. Gorka in vlažna jesen ohrani drevje dlje časa zeleno, in letos je to v nekterih pokrajinah posebno očitno. Sedaj, ko je mrz pritisnil, bo rast prenehala in listje bo začelo odpadati, četudi ne bo slane. Upoštevati je pa tudi sadne vrste, kajti nekatere veliko hitreje izgubljajo listje kakor druge, in tudi starost drevja je merodajna, ker mlado drevje jeseni dlje časa rase kakor staro. Na trditvi, da zgodaj odpadlo listje pospešuje rodovitnost drevesa za drugo leto, je nekaj resnice, kajti čim dlje drevo jeseni rase, tem krepkejše je, in popje se razvija v lesno popje namesto v rodno. Slabo rastno drevje vedno hitreje in bolje rodi kakor tisto, ki močno poganja v les. To dejstvo se v umnem sadjarstvu tudi porablja, in sicer pri ravnanju s pritličnim drevjem, ki se z odščipavanjem listja sili k tvorjenju sadnega popja, oziroma k rodovitnosti.

Vprašanje 354. Moj šestleten konj je pri vožnji včasih precej muhast in uporen, zato vprašam, **kako bi bilo konju upornost odpraviti?** (A. K. v L.)

Odgovor: Če menite tisto upornost, ki se v tem kaže, da konj hipoma noče potegniti, in če se z bičem udari, bije z nogami, potem je to konjska razvada, ki je navadno ni mogoče odpraviti, in zato ta razvada po zakonu kupčijo v tridesetih dneh razdere, če se med tem časom pojavi. Upornost je navečkrat razvada, more pa biti tudi posledica kake bolezni, napačnega vpreganja itd. ter se v zadnjih slučajih odpravi, če se dožene vzrok, ki se potem seveda mora odstraniti.

Vprašanje 355. Osemletna krava, ki je spomladi storila, se sedaj nikakor noče več ubrejiti, dasi sem jo že petkrat vodil in sem tudi že bika premenil. Pri zadnjem pojanju sem ji puščal, a vkljub temu se je sedaj že šestič prepajala. **Kaj utegne biti vzrok, da se krava ne ubreji?** (D. B. v L.)

Odgovor: Da se Vaša krava zapored poja in vendar ne ubreji, bo vzrok kaka bolezen na spolovilih, zlasti v jajčnikih. Predvsem je naravo te bolezni dognati in jo primerno zdraviti. Pri dobrih mlečnih kravah se kaj rada pojavlja jetika, ki zaide tudi v jajčnik, in take krave se potem redno in velikokrat pojajo, pa vendar ne ostanejo

breje. Jetika pri kravah ni ozdravljiva, oziroma se je ne spleča zdraviti. Priporečamo Vam poklicati živinozdravnika, ki kravo preišče in dožene vzrok, ki je ovira, da se ne ubreji, in ki bo potem dal navodilo, kako ta vzrok odstraniti, če se sploh odstraniti da.

Vprašanje 356. Svoječasno sem bil naročil pri Vaši kmetijski družbi kalijevo sol, ki je bila temnosive barve, in sem bil z uspehom gnojitve popolnoma zadovoljen. Pozneje sem kupil kalijevo sol v Mariboru, a ta je bila bela kakor zdrobljena kuhinjska sol ter nisem imel nikakega uspeha. **Kakšna je prava kalijeva sol in ali sem bil v Mariboru opeharjen?** (A. R. v S.)

Odgovor: Kalijeve sol je bela tvarina, ki je skoraj popolnoma podobna kuhinjski soli. Ker ima ta kalijeve sol in kajnit v sebi nekaj kuhinjske soli in je pri nas v Avstriji prodaja kuhinjske soli državni mvnopol, zato je bilo poprej predpisano, da se smeta uvažati v Avstrijo kalijeve sol in kajnit le denaturirana, t. j. na tak način prirejena, da ni mogoče iz njih kuhinjske soli izdelovati. Zaraditega smo poprej dobivali ti gnojili pomešani s sajami, in odtod je izviral njih temnosivkasta barva. Sedaj je denaturiranje opravljeno in tudi pri nas oddajamo kalijevo sol, ki je skoraj popolnoma bela in podobna zdrobljeni kuhinjski soli. Težko verjamemo, da Vas je kdo v Mariboru opeharil, in če niste imeli pri gnojenju uspeha, bo to kakemu drugemu vzroku pripisati. Gnojili ste n. pr. na svetu ki mu ni manjkalo kalija, in zato ni bilo uspeha, ali pa niste ob enem gnojili s fosforovo kislino in z dušikom, vsled česar kali v kaljevi soli tudi ni mogel priti do veljave.

Vprašanje 357. Pri nas izdelujejo iz češpelj prunele, in sicer v času, ko čebele zaradi ajdove paše prav pridno bero in pri tem tudi zahajajo na olupljene češplje, ki se na solncu suše. Neki tukajšnji izdelovalec prunel se je priletelih čebel hotel ubraniti z žveplenim dimom, in ker to ni izdalo, je izumil način, da jih je moril z ognjem (od slame). Jaz sem čebelar in sem mu to ravnanje kot nepristojno očital, češ da je kaznivo, ker pomeni trpinčenje živali, a on mi je porogljivo odgovoril, da naj čebele zaprem, kar bi seveda bilo meni na veliko škodo, ker je v tem času najboljša ajdova paša. Vprašam torej, ali so čebele škodljive olupljenim češpljam, ki se na solncu suše, in **ali je izdelovalec prunel upravičen čebele na popisani način moriti?** (F. Č. na R.)

Odgovor: Čebele prav gotovo niso škodljive češpljam, ki se olupljene suše na solncu, res pa morejo nadležne postati pri izdelovanju prunel. Nastane pa vprašanje, ali se smejo moriti. Glasom §. 13121. drž. zak. nihče ne sme na svojem posestvu tuje živali umoriti, temveč jih mora le na primeren način prepoditi. Sedaj pa nastane vprašanje, ali je čebele šteti med domače živali? Na to vprašanje v omenjenem zakonu ni nikjer naravnost odgovora, vendar se sme iz § 384. tega zakona sklepati, da je tudi čebele šteti med udomačene ali ukročene živali, in zato je naše mnenje, da se je izdelovalec prunel pregrešil proti zakonu, ker je na svojem posestvu tuje čebele moril, in ga torej morete tožiti za povračilo škode.

Vprašanje 358. Ali bi bilo umestno, oziroma ali bi sploh smel letošnje bilfe, ki sem jih spomladi vteknil v trtnico, prihodnje pomlad izkopati ter cepiti in jih dejati v silnico, da bi se okalile? (J. B. v D.)

Odgovor: Bilfe bodo sedaj že precej okoreninjene in se bo zato cepitev rada prijela, zato bi jih bilo odveč prihodnje pomlad v silnico devati, dasi bi tako delo ne bilo ravno neumestno, ker bi pri cepljenju gotovo dosegli boljši uspeh. Okoreninjene bilfe v silnici kaj rade poganjajo iz podloge, kar je vsekako preprečiti ter jih je v tem pogledu nadzirati. Podrobnosti morete brati v knjigi „Siljenje ali

kaljenje ameriških ključev“, ki jo dobite pri družbi za 30 h s poštnino vred.

Vprašanje 359. Nameravam sezidati nov svinjak za štiri prasiče in vprašam, **koliko prostora je vsakemu prasiču odmeriti** in kako velika naj bo gnojnična jama za štiri prasiče? (F. P. v T.)

Odgovor: Kmetijske stavbe naj bodo kolikor mogoče cene, ker se drugače ne obrestuje glavnica, ki se vanje založi. Vi v svojem vprašanju niste povedali, kakšne prasiče boste imeli, ali plemenske svinje, ali le prasiče za pitanje, oziroma če boste imeli tudi kakega mrjasca. Če imate prasiče samo za pitanje, potem zadostuje za vse skupaj en koč, dočim je plemenske svinje in mrjasce imeti posebej. Plemenska svinja z mladiči vred potrebuje tri in pol do štiri, mrjasec tri do štiri in prasiči za pitanje en do enega in pol štirjakega metra prostora v svinjaku. Na vsakega prasiča se računa slabo četrtino kubičnega metra prostora v gnojnični jami. Ta števila seveda niso splošno veljavna, ker so zavisna od velikosti prasičev.

Vprašanje 360. Naš občinski odbor je sklenil pobirati **davek od psov** po tri krone od enega na leto, zato vprašam, če so prosti davka psi čuvaji, ki so priklenjeni? (J. P. v S.)

Odgovor: Vsaka občina na Kranjskem ima pravico na podlagi deželnega zakona z dne 13. decembra leta 1868. vpeljati davek od psov. Ta zakon izrecno določa, da so izvzeti od davka samo tisti psi, ki so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni. Če Vaše posestvo ni samotno, tedaj morate plačati davek, četudi je pes priklenjen.

Vprašanje 361. Leta 1880. sem vsadil tik svoje hiše dve lipi, ki sta do pred par leti bujno rasli, zadnji dve leti sta pa začeli očitno hirati. Lipi raseta na bolj peščeni zemlji, ki ima vrhnjo plast deloma ilovnato. **Kako hiračo lipi okrepim**, ker jih zaradi sence težko pogrešam, kajti imam gostilno in k meni zahaja veliko izletnikov in božjepotnikov? (A. Š. na Z.)

Odgovor: Vedeti bi morali seveda predvsem za vzrok, zakaj Vaši lipi hirata, in potem šele bi Vam mogli dati pravičen odgovor. Lipa gre jako globoko s koreninami, in če v globočini zadene na nepredorna skalnata tla ter se korenine niti več po razpokah ne morejo širiti, potem drevo prične hirati. Morda je to pri Vas slučajno. Tudi podzemeljske vlage lipa ne prenaša, in če je ta vzrok hiranju, potem je na primeren način talno vodo odpeljati. Lipa tudi veliko trpi za glivičnimi škodljivci, ki povzročajo prezgodnje odpadanje listja, vsled česar drevo slednjitj oslabi. Priporočamo Vam drevesi takole skusiti okrepiti: Ker je košatost vrha v nekaki zvezi z množino korenin, Vam svetujemo vrhove lip nekoliko obsekati ter zlasti za senco nepotrebne veje odstraniti. Vsled tega ne bo imelo drevo nagnenja, da bi preveč daleč segalo s koreninami, ki bodo na ta način deloma razbremenjene. Japonci so nam v tem pogledu učitelji, ki znajo s primernim obrezovanjem velika drevesa več sto let vzgojevati v majhnih posodah. Če je voda vzrok, jo odpeljite, kakor smo poprej omenili. Čez zimo zrahljajte zemljo okoli debla tako daleč, kakor veje segajo, ker stem privedete h koreninam zrak in jih silite, da se razširjajo bolj na površju, kjer je svet drevju bolj prikladen. Tudi gnojiti bi Vam priporočali lipi; v to svrhu naredite z železnim drogom sedaj jeseni po možnosti globoke jame, in sicer toliko oddaljene od debla, kolikor daleč segajo veje. Jame, ki naj bodo z ozirom na velikost drevesa po en do dva metra narazen, zalivajte z gnojnico ter ji na 100 litrov dodajte kake tri do štiri kilograme Tomasove žlindre in en kilogram kalijeve soli. V jame nalita taka gnojnica bo seveda v zemljo pronicevala, zato je jame dvakrat do trikrat z gnojnico napolniti in potom z dobro prstjo zadelat.

Kmetijske novice.

Lepa prihodnost mladeničev. Čestokrat se dogaja, da marsikteri mladenič dovrši nekaj razredov srednjih šol, potem pa iz katerihkoli vzrokov ostane doma ter ne ve kaj pričeti. V naši deželi mlekarstvo jako lepo napreduje, ustanavlja se vedno več mlekarn, a, žal, primanjkuje spretnih, umnih, dobrih mlekarjev. To pa je v veliko kyaro razvoja mlekarstva, ker mlekarske zadruge le tedaj dobro uspevajo, če imajo dobre teoretično in praktično izvežbane mlekarske moči, ki so pridne, zanesljive, delavne, skrbne, razumne ter delujejo samostojno in znajo dobro pisati in računati. Prav mnogo kranjskih mlekarn deluje slabo edino le zaradi slabih mlekarjev. V večjih mlekarnah so bili primorani nastavljeni tuje mlekarske voditelje, ker ni bilo najti sposobnih mlekarjev domačinov. V naši deželi je mnogo pridnih in zanesljivih mladeničev, ki bi prišli k dobremu kruhu, če bi se posvetili mlekarstvu, kajti dober mlekar zasluži mesečno 80—100 K. Vrhutega pa bi si tak mladenič še postrani zaslužil pri posojilnicah in raznih zadrugah, ki jih je mnogo po deželi. Stroški za izobrazbo mlekarja pa tudi niso posebno veliki. Mladenič, ki se hoče posvetiti mlekarstvu, se mora najprej nekaj mesecev učiti v kaki večji, bolje urejeni mlekarni. Ko konča pouk v taki mlekarni, lahko vstopi v mlekarsko šolo na Vrhniki, ki se otvori dne 1. aprila 1908 in bo trajala pet mesecev. Pouk na tej šoli bo brezplačen; nekteri učenci pa dobe še celo podporo za hrano. Dobro je, če je tak mladenič dovršil kako kmetijsko, meščansko ali nekaj razredov srednje šole, toda neobhodno potrebno to ni. Mladenič, ki se hočejo posvetiti mlekarstvu, naj se zglase pri „Mlekarski zvezi“ v Ljubljani, oziroma pri potovalnem učitelju za mlekarstvo J. Legvartu v Ljubljani, in sicer osebno ali pismeno, kjer dobe vsa pojasnila. Prosimo pa tudi mlekarske zadruge, naj gori imenovanemu sporoče, če je ktera izmed njih voljna sprejeti kakega učenca v pouk. Cenjene rodoljube pa prosimo, naj blagovolijo opozoriti sposobne mladeniče na ta razglas.

Zakon o varstvu planin. Kranjskemu deželnemu odboru se namerava predložiti predlog, da sklene deželni zakon za varstvo planin. V to svrhu se je vršilo 4. t. m. pod predsedstvom deželnega predsednika g. Schwarza posvetovanje o načrtu tega zakona, ki ga je izdelalo c. kr. kmetijsko ministrstvo. Pri posvetovanju je bil navzoč zastopnik tega ministrstva, vladni sve nik vitez Pantz, navzoči so bili zastopniki deželne vlade, deželne odbora, deželne agrarske komisije, c. kr. kmetijske družbe in domači veščaki o planinarstvu. Zakonski načrt, kakor je bil predložen, se je pri posvetovanju v glavnih potezah skoraj popolnoma neizpremenjen smatral za primernega kranjskim razmeram ter se je sklenilo na predlog zastopnika naše družbe, ravnatelja Pirca, predlagati za sprejem v zakon določilo o prisilnem planinskem gospodarjenju, kakršno so nekteri deželni zbori že sklenili, kajti le tem potom je mogoče planine ohraniti svojemu namenu ter jih obvarovati pred izključno porabo za lov.

Družbene vesti.

** P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo, da so se nabiralne pole za udnino za leto 1908. že poslane gg. načelnikom podružnic, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobratil do 1. decembra t. l. Nektete ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

** Deželna vinska klet v Ljubljani se zopet otvori v drugi polovici tega meseca. Kdor želi razstaviti svoje vino v tej kleti, naj pošlje dotično vino v sodčkih po 50—70 litrov naravnost na kmetijsko družbo v Ljubljani, in sicer brzovoznim potom. O pošiljatelj mora takoj obvestiti tudi kmetijsko družbo ter navesti množino in vrsto poslanega vina. Obenem pa lahko prida tudi račun, ker se nepokvarjena, dobra vina dotičniku plačajo po zaračunjeni ceni. Ker lahko pride več sodčkov iste vsebine pa od različnih odpošiljateljev naenkrat, naj vsakdo prilepi na zadnjem dnu sodčka listek s pošiljateljevim imenom in z napovedbo vrste dotičnega vina. Za poslednje zadostuje tudi poseben znak, bodisi črke ali števila, ki se pa morajo vjemati z imeni, navedenimi v pismu. Nadalje je naznaniti v pismu tudi ceno, ki jo zahteva za dotično vino, če se zgleda resen kupec. Po izpraznjenju se sodčki vrnejo pošiljatelju franco na označeno postajo. Javne pokušnje se bodo prirejale kakor dosedaj običajno in po potrebi.

** Naznanilo naročnikom na umetna gnojila. Letos je naročanje na umetna gnojila izredno živahno; družba dobiva vsak dan naročil na 5 do 8 vagonov umetnih gnojil (Tomasove žlindre in kalijeve soli). Pri takih razmerah ni čuda, če družba ne more naročil vselej takoj zvršiti. Če bi družba hotela imeti vse kupljeno blago v zalogi, bi morala imeti v Ljubljani velikanska skladišča, kar je seveda izključeno. Družba sicer skrbi, da je vedno dovolj blaga na potu, vendar nastajajo jeseni velike zapreke, ker je v tem času na železnicah blagovni promet velikanski in ni dovolj vagonov. Upoštevati se mora, da sta kalijeva sol in kajnit, ki jih dobivamo z Nemškega, dva do tri tedne na potu. Tomasovo žlindro, smo pa zavezani naročiti v Berlinu, odkoder prihaja šele povelje v Trst, naj blago odpošljejo. To tudi dela velike zapreke hitremu zvrševanju naročil. Od strani družbe se vse naredi, da se naročnikom ustreže, in če se navzlic temu pripeti kaka zamuda, naj se ne stavi na rovaš družbi, ki ima najboljšo voljo, temveč razmeram, ki zamudo povzročajo. Prosimo torej potrpljenja ter po možnosti prav zgodnje naročitve.

** Umetna gnojila za gnojenje travnikov jeseni, in sicer Tomasovo žlindro in kalijevo sol, oziroma namesto zadnje kajnit, naj gg. družbeni udje izvolijo pravočasno naročiti, da bomo mogli naročitve točno zvrševati, kajti jeseni je na železnicah silen naval in ni vselej mogoče blaga pravočasno dobiti.

** Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba sedaj, ali jih bo imela jeseni nasledna v zalogi:

	16 %	18 %	
Tomasovo žlindro,	po 6 K 10 h	6 K 70 h	100 kg

z vrečo vred.

Ta cena velja le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam na vagone po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati. Podružnice, ki leže ob železniški progi Trst-Ljubljana, Reka-Ljubljana ali Trst-Bohinj-Jesenice-Trbiž in nazaj do Kranja in naroče poln vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuni vožnje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapopadana, temveč le resnično plačano vožnino.

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame

le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred. Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

** Lanene tropine ima družba odslej vedno v zalogi ter jih oddaja po 19 K 100 kg z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

** Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatelj na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozorjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino

** Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

** Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. januarja 1908.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogleđovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

- 1.) izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštemem vedenju. Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih troških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojecev, morejo dobiti po 100 K podpore pri kmetijski družbi. Prošilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
- 7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se do 15. decembra 1907 pošljejo vodstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca junija 1908.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. lobiti patent podkovskega mojstra; brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti za življenje in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolskem poslopu.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučeni kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, zato naj bi skrbel županstva, da dobo vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in mesovnega oglednika.

Oton pl. Detela,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiwels-Trsteniški,
začasni vodja podkovske šole

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 30. in 31. decembra t. l., in sicer 30. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 31. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani,
dne 1. novembra 1907.

Dr. Karol vitez Bleiwels-Trsteniški.

V a b i l o

na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 24. novembra 1907, popoldne ob 3 v posojilnični hiši.

S P O R E D:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrjenje računa za l. 1907.
3. Pobiranje naročnine za l. 1908.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Št. Petru na Krasu,
dne 7. novembra 1907.

Ant. Abram, t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Trnovem, ki bo dne 24. novembra t. l. ob 3 popoldne v čitalnici v Trnovem.

Spored se bo vršil v zmislu § 32. družbenih pravil.

Kmetijska podružnica v Trnovem na Kranjskem,
dne 9. novembra 1907.

Mart. Zarnik, načelnik.

Urbančič, tajnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Kostanjevici v nedeljo, dne 24. novembra t. l. ob 3 popoldne v prostorih občinske hiše.

S P O R E D:

1. Poročilo odbora.
2. Strokovno predavanje dež. vinarskega komisarja gosp. Fr. Gombača.
3. Vpisovanje novih udov in pobiranje udnine za l. 1908.
4. Posvetovanje o nakupu umetnih gnojil, galice in drugih kmetijskih potrebščin.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Kostanjevici,
dne 10. novembra 1907.

L. Bučar, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Spod. Idriji, ki se bo vršil dne 24. novembra po 10. maši dopoldne v občinski pisarni.

S P O R E D:

1. Predložitev računov za l. 1907.
2. Pobiranje udnine za l. 1908.
3. Vpisovanje novih udov.
4. Posamezni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Spod. Idriji,
dne 10. novembra 1907.

Franc Čadež, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Komendi dne 24. novembra ob treh popoldne v šoli v Komendi.

S P O R E D:

1. Podružnični računi.
2. Pobiranje udnine za l. 1908.
3. Volitev novega odbora.
4. Raznoterosti.

Kmetijska podružnica v Komendi,
dne 12. novembra 1907.

Frančišek Zadrgal, načelnik.

V a b i l o

k rednemu občnemu zboru kmetijske podružnice v Matenji vasi, ki bo dne 24. t. m. ob polštirih popoldne v šoli pri Sv. Ivanu.

S P O R E D:

1. Predavanje g. ravnatelja Gustava Pirca o kmetijstvu.
2. Poročilo načelnikovo o dosedanjem delovanju podružnice.
3. Pobiranje udnine ter naročanje sadnega drevja.
4. Slučajnosti.

K zborovanju imajo pristop ne le udje kmetijske družbe, temveč vsakdo, ki se zanima za napredek kmetijstva, ter je želeli čim največje udeležbe.

C. kr. kmet. družbe podružnica v Matenji vasi,
dne 5. novembra 1907.

Milan Žnideršič t. č. načelnik.

Listnica uredništva.

I. B. v S. Smrekovo in drugo igličvo seme mora biti pravilno sušeno in se dobiva že za setev pripravljeno pri tvrdkah Ignacij Seckl in A. Grünwald v Dunajskem Novem mestu.

Vprašalca zaradi loterije. Vaše vprašanje ne spada v »Kmetovalca«, in če bi tudi, bi ne odgovorili nanje, ker je brez podpisa. Na podpisano vprašanje bi vam odgovorili pismeno, če ste družbeni ud ali naročnik na »Kmetovalca«.

I. P. v S. Na svojem posestvu ne morete dobiti služnostne pravice, in če ste del tega posestva odprodali, ne smete po njem voziti, čeprav ste to poprej delali, izvemši, če ste si to pravico pridržali ali ste si jo v 30 letih priposestovali.

M. P. v S. Da vam je v teku 8 dni veliko razne perutnine poginilo, in sicer s popisanimi prikaznimi, more biti več in raznih vzrokov, zato nam ni mogoče na podlagi Vašega pisma vzrok dognati ter vam dati primeren svet, kako preprečiti, da perutnina ne bo cepala. Če vam zopet kaka žival pogine, pošljite jo takoj po smrti, in sicer zavito v mokro ruto, ki je namočena v lizolovi ali karbolnoksilni vodi, na g. c. kr. živinozdravnika Petra Miklavčiča v Ljubljani, Krakovski nasip št. 18, da jo preišče, dožene vzrok, zakaj je poginila in vam da potreben pouk. Ta gospod nam je obljubil to nalogo zvršiti. — [Prihodnjič se podpišite, oziroma navedite natančen svoj naslov, da vam lahko takoj odgovorimo.